

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danskeren 1

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danskeren 1", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 432. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1848_941-txt-shoot-idm18358.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Danskeren.

Et Ugeblad.

1848. Onsdagen den 27de September. Nr. 28.

Er det Danske Folk ved sig selv eller fra sig selv?

(Talt i Nestveds Danske Samfund.)

At "gaae fra sig selv" det veed vi alle, er splittergalt, og at der kommer aldrig noget klogt eller godt udaf, med mindre man er saa lykkelig at "komme til sig selv igjen," saa det er unægtelig et Hoved-Spørgsmaal for det *Danske*, saavel som for det *Franske* Folk, om de, som man vil sige, er gaaet fra dem selv, thi havde det *Danske* Folk virkelig været fra sig selv, da vilde det ikke engang være ganske beroligende, at Folket, som man ogsaa har sagt, iaar hovedkulds var kommet til sig selv igjen, da al Erfaring lærer, at hvem der bliver hovedkulds klog, bliver snart hovedkulds gal igjen.

Jeg vil imidlertid strax, saavidt mueligt, berolige Dem med den Forsikkring, at efter mine Tanker er den hele Historie om det Danske Folks Galskab, om ikke just et Æventyr, saa dog et af de mange løse Rygter, som det er meget klogere at tage for lutter Løgn end for 434den rene Sandhed, og jeg skal tillige anføre mine Grunde, saa De, paa nu brugelig Maade, kan dømme selv.

Det nemmeste var nu vist nok at sige med *Tydsken*: det Danske Folk har aldrig havt nogen Forstand, altsaa kan det heller ikke være gaaet fra Forstanden, og det er klart nok, men dels kan vi slet ikke være tjent med den Forklaring, og dels er den *Tydske Forud-Sætning* om den Danske Dumhed en grov Løgn, saa det nytter slet ikke, at *Følge-Sætningen* er klar nok, og vilde være en soleklar Sandhed, *hvis ikke* Forud-Sætningen var en grov Løgn.

Derfor maa jeg nødvendig gaae en anden Vei, der vel falder meget vanskeligere, men som dog baade for *Danske* Folk er meget fornøieligere, og gaaer ikke, som den *Tydske* og brydske Landevei (Heerstrasse), for des snarere at komme til Klarhed, *Sandheden forbi*. Jeg maa nemlig gjøre Dem opmærksom paa, at naar man siger, at det *Danske* Folk er eller var dog gaaet fra sig selv, altsaa *fra Danskheden*, da siger man ogsaa, det var af *Kiærlighed* til *Tydsken* og for at hjelpe *Vildtydskerne* at bygge deres Kasteller i Luften, og det tør jeg paastaae, var en *reen Umuelighed*.

De maae imidlertid endelig ikke misforstaae mig, som om jeg hermed vilde sige, enten at det skulde være umueligt at gaae fra sig selv af *Kiærlighed*, eller at det i alt Fald ingen Nød havde, at det *Danske* 435Folk skulde faae det saa hedt, thi jeg troer tvertimod, at det altid maa være af en *Slags Kiærlighed* til et eller andet, at Folk gaaer fra dem selv, og jeg veed bestemt, at *Danske* Folk føler netop saa *varmt* for hvad de holder meget ad, at de virkelig meer end mange andre er udsatte for at gaae fra dem selv af *Kiærlighed*; men hvad jeg kalder en *reen Umuelighed*, det er kun, at det *Danske* Folk skulde være gaaet fra sig selv af *Kiærlighed* til *Tydskeren*, og alle hans Luft-Kasteller, for dertil har alle *Danske* Folk baade for megen *Lyst* til at blive ved *Jorden*, og formegen *Lede* til den stive, vredne og kiedsommelige *Skolemester-Stil*, som netop *Tydskeren* er mageløs i, og dertil har det *Danske* Folk endelig formegen *Kiærlighed* til "Danmark, deiligst Vang og Vænge" som *Tydskeren* altid har havt et stemt Horn i Siden paa, og som De nok veed, han nu agter at gjøre til en øde Ørk, fordi vi ikke, efter *Slesvig-Holsteens* priselige Exempel, vil hjelpe ham at bygge paa hans allerkiæreste Luftkastel, som er det store, trods al muelig Splidagtighed guddommelig enige *Tydskland!*

Jeg paastaaer altsaa dristig, at hvis det *Danske* Folk skulde være gaaet fra sig selv af *Kiærlighed*, da maatte det været, Pokker ikke af *Kiærlighed* til *Tydskeren* og hans Luftkasteller, men af den ældgamle *Kiærlighed* til *Fædernelandet*, der aldrig har flammeth høiere eller skinneth klarere end under den nærværende 436*Tydske Krig*, som det er baade de Gamles og de Unges Sorg at tænke sig afbrudt ved en *Vaaben-*

Stilstand, der gav *Tydskerne* Lov til at trampe paa Heltegravene ved *Flensborg* og ved *Dannevirke*, og gav *Tydskeren* den ønskeligste Leilighed til at træde vore *Meddanske* Brødre i *Slesvig* paa *Nakken*, medens det er baade de Gamles og de Unges Lyst, at Krigen, trods alle de Offere, den kræver, maa fortsættes med en *Raskhed* og *Dristighed*, som er det *Danske Løvemod* og *Danmarks Lykke* værdig, til den kan endes med en *Fred*, som det *Danske Folk*, heelt og holdent, i *Fædrenes* uformindskede Land, kan fryde sig ved, og paa vort yndige *Modersmaal* lægge nye liflige *Mindesange* til de mange gamle om *Dannemænds* og *Dannekvinders* heltedige *Kiærlighed*!

Men veed vi nu kun, at var det *Danske Folk* gaaet fra sig selv af *Kiærlighed*, da maatte det være af *Dansk Fædernelands-Kiærlighed*, da seer vi strax, at det er en klar *Selv-Modsigelse*, da man ved at *elske Danskheden*, langt fra at gaae fra den, netop gaaer ind i den, og er paa den rette *Vei* til at blive sig lyslevende bevidst, saa at naar den nærværende *Krig* klarlig beviser det *Danske Folks* ligesaa *naturlige* som brændende *Fædernelands-Kiærlighed*, da afbeviser den med det samme den ligesaa *unaturlige* som rasende *437Kiærlighed* til *Tydskeren* og hans *Luftkasteller*, som man har beskyldt os for.

Men tør jeg da nu ogsaa sige, at jeg slet ikke begriber, hvorfra den dumme *Snak* er kommet, at det *Danske Folk* skulde være gaaet fra sig selv, altsaa *fra Danskheden*, af rædsom *unaturlig Kiærlighed* til *Tydskeren*, hans mageløs kiedsommelige *Skolemesterstil* og hans utallige *Luftkasteller*?

Nei, det tør jeg ingenlunde, men maa meget mere tilstaae, at ogsaa her giælder *Ordsproget*: der gaaer ikke *Røg* af en *Brand*, uden der har været *Ild* i den, thi vi maae jo betænke, hvad kun er alt for sandt, at i alle *Danmarks Skoler*, paa den allerlaveste nær, som vi kalder den *Danske Skole*, men skammer os hardtad ved at nævne, i dem alle, undtagen den foragtede "*Almue-Skole*", der er det noget af det første, man fortæller os, at vil "vi være lykkelige paa *Jorden* og salige i *Himlen*," ja, vil vi have den allermindste menneskelige *Dannelse* og *Smag*, blot saamegen, som der nødvendig udkræves selv til det allermindste "*visse Levebrød*" uden for *Daarekisten* eller *Tugthuset*, enten i *Kirken* og *Skolen*, eller i *Byen*, i *Marken* og i *Skoven*, da, om vi end ikke har *Hoved* eller *Stunder* til ordenlig at lære *Latin*, som er det *Sprog* hvormed *Gudernes Sønner* lokkede *Menneskenes* smukke *Døttre*, saa maae vi dog nødvendig lære *Tydsks*, som er *Heltenes* og *Halvgudernes* *Tungemaal*, *438Kæmpernes* i *Aanden*, de største *Lodseiere* i den grundige *Videnskabeligheds* grændseløse *Rige*, endnu langt mere grændseløst end det synlige *Tydsksland*!

Ja, denne *Tydsks* Lovtale paa *Danskens* *Bekostning*, der unægtelig gienlyder fra alle *Danmarks* *Lærestole* og *Skolebænke*, den maa vel giøre os lidt betænkelige ved det slemme *Rygte*, at det *Danske Folk* var gaaet fra sig selv, fra *Vid* og *Sands* og *Samling*, af *Kiærlighed* til det *Tydske Tungemaal* og til det aandelige, videnskabelige *Tydsksland*, endnu langt mere grændseløst end det legemlige *Tydsksland*, som vi dog veed, kan hverken finde sine *Grændser* i *Sønden*, ved *Poen* og *Tiberen*, eller sine *Grændser* i *Norden* ved *Eideren*, ved *Kongeaen*, ved det lille eller ved det store *Belt*, ved *Øresund*, eller selv ved *Vardøhus*, da selv det synlige *Tydsksland* skal gaae saavidt, som den *Tydske Flaade*, naar den kommer tilsyne, kan seile, følgelig ikke blot saavidt, som *Himlen* og *Bølgen* er blaa, men lukt over alle de *lisbjerge*, som selv den dumdristige *Engelskmand*, af *Mangel* paa grundig *Videnskabelighed*, har maattet stryge *Seil* for, lukt over dem til *Verdens Ende*, hvorfra saa det aandelige *Tydsksland*, som *Ideernes* *Rige*, gaaer immer *videre*, i det *Uendelige*, som er *Tydskere*ns *Element* ikke blot fra *Arildstid* og fra *Verdens Skabelse*, men før enten *Tid* eller *Rum* var til!

⁴³⁹Ja, De veed vist allesammen, baade *Damer* og *Herrer*, baade *Store* og *Smaa*, at jeg overdriver ikke, fordi det er ligesaa umueligt at overdrive *Daarskaben* i *Danmarks Skoler*, som at overbyde den *Tydske Selvroes* eller at overdøve de *45 Millioner*, som skrager af fuld *Hals*: et stort, umaadelig stort, et ærefuldt, uendelig ærefuldt, et enigt, aldeles ubegribelig enigt *Tydsksland*; thi da vi netop i *Danmark* altid har havt *Ulykke* nok af *Grændseløsheden* i det virkelige *Tydsksland*, saa er det jo topmaalt *Daarskab* i *Danmarks Skoler* ei blot at bryde sit *Hoved* med *Opmaalningen* af det endnu langt mere grændseløse "*Tydske Fædreland*" i *Luften*, men at udraabe dette ligesaa forlorne som *slaviske Hovedbrud* for den eneste muelige *Vei* til *Dannelse* og *Smag* i *Danmark*!

Er det nu saaledes, desværre! en *Kiendsgjerning*, at vil vi have hvad man i *Danmarks Skoler* kalder *Dannelse*, *Oplysning* og *Smag*, da maae vi smide *Dansken* over *Bord* eller dog under *Bordet*, og begynde med *Tydsken*, da følger unægtelig deraf, at vore *Skolemestere* enten har været forklædte *Tydskere*, eller, hvis de var *Danske* af *Byrd*, maae være gaaet fra dem selv af *Kiærlighed* til *Tydsken* og alle hans *Luftkasteller*, og da det *Danske Folk* ikke blot har tiet stille til dette rædsom *unaturlige* og for alt *Dansk* ødelæggende *Tydskeri*, men har løftet sine *optydskende* *Skolemestere* til *Skyerne* og ⁴⁴⁰sagt, at deres *Børn* kunde aldrig fare bedre end at dannes under saadanne *Hænder*, saa er det jo intet *Under*, at det *Danske Folk* har faaet det vederstyggelige *Ord* paa sig, at være gaaet fra sig selv af bare *Kiærlighed* til sin gamle *Avindsmand* og alle hans *Luftkasteller*, og det var heller intet *Under*, at *Tydskeren* blev smækvred, saa vred som en *Tydsker*, da han med eet opdagede, nu sidste *Foraar*, at det *Danske Folk*, langt fra at ville hjælpe ham med det lille, nydelige *Luftkastel* "*Schleswig-Holstein meerumschlungen*" meget mere grusomt forstyrrede ham i dette *Konstværk*, som netop var til *Nordens* *Gavn* og *Ære*, ja, lavede sig til, som uforbederlige *Barbarer*, i *Afguden Thors* afskyelige *Fodspor*, at slaee den store *Bygmester* i *Luften* saaledes for *Panden*, at han glemde baade *Konsten* og sig selv!

Men hvad i al Verden kan saa dog have bevæget det *Danske Folk* og især de *Danske Damer* til saalænge ikke blot at taale, men at kiæle for den blandt andet uhyre kiedsommelige *Tydske Skolemester*, som om de var gaaet fra dem selv af Kiærlighed til ham, der traadte alt *Dansk* under Fødder, og som tilstod, at efter hans "rene Fornuft" turde han ikke sige, at *Damerne* var fornuftige *Mennesker* eller kunde have *sand Dannelse*, da de sjelden var stive enten i *Grammatiken* eller i *Mathematiken*, men altid vankundige i alle Videnskabers Vidskab, i den guddomme441lige *Tydske Philosophi!* Ja, hvad kan dog have bevæget dem til det *tilsyneladende* Galskab over alle Galskaber? Det er et Spørgsmaal, som Verden alt under vor *Danske Krig* med *Tydsken* har begyndt at opkaste, og vil bestemt kræve Svar paa, naar den, som jeg haaber snart, faaer at see, at det *Danske Folk* med eet afryster det *Tydske Aag* som en *Narrekappe*, og klarer sig straalende fra den Beskyldning at være gaaet fra sig selv af rasende Kiærlighed til den *Tydske Skolemester*, med al hans Kiedsommelighed, alle hans Vindmagerier og Luftkasteller i det Uendelige; og De føler vist alle med mig, at dette Samvittigheds-Spørgsmaal vil falde meget vanskeligt at besvare; men naar vi kun er blevet den *Tydske Skolemester* kvit, med alle hans "*pinlige Forhør*," alle hans "*Examiner*", for at faae os til at sige hvad vi *ikke* vidste, da kan vi nok trøste os med det gamle Ordsprog, at det er ikke hvert Ord man skal svare til, thi det sagde jo Manden, da de kaldte ham en Tyv, og det samme kan det *Danske Folk* og især de *Danske Damer* godt sige, naar man beskylder dem for at have leget Kiærest med den kiedsommelige *Tydske Skolemester*.

Ja, jeg faaer vel rykke ud med Sproget, og bekiende, de var nok ikke ganske frie for det, men det skal de ingen Skam have af, naar det kun kan falde ligesaa godt ud, som med en af vore gamle Helte, der ogsaa gjorde sig gal engang, men gjorde det saa godt, 442og slap saa lykkelig fra det, at hele den dannede Verden forundrer sig over ham. Det var nemlig den meget lune Nørrejyde *Amlet*, som dels for at redde sit Liv fra *Tyrannens Kløer*, som herskede i Landet, og dels fra *Løier*, gjorde sig splittergal, og er, under Navn af den *Danske Prinds Hamlet*, ved Hjælp af *Engelands* og hele *Nyaarstidens* største Skjald, blevet berømt over al Verden!

Jeg veed det jo nok, at *Tydskeren* vil blive, om mueligt, endnu tydskere vred end han er, hvis han opdager, at det *Danske Folk* og især de *Danske Damer* har havt ham til Bedste, har, som Folket siger, spillet *Glæk*, og som man skriver, spillet Komædie med den kiedsommelige *Skolemester*, saa han drømde sig forgudet i Danmark, til han vaagnede ved et Ørefigen, saa godt som med *Holger Danskes* egen Haand; jeg veed det jo nok, og skulde derfor maaskee ikke saa tidlig røbet den store Hemmelighed, at det *Danske Folk*, og især de *Danske Damer*, ved at lade, som de var gaaet fra dem selv af Kiærlighed til *Tydskeren*, kun i langsommelig Tid har holdt ham for Nar, dels af en Ømskindethed, der under hans Riis var meget tilgivelig, og dels af en medfødt Skielmskhed, som vi alle holder ad, selv naar vi laster den; men dels kunde jeg ikke bare mig længer, saa det maatte herud, og dels troer jeg virkelig, det er hverken for tidlig eller for silde, men netop ret tilpas, for, trods Alt hvad man snakker om *Vaaben-443Stilstand* og alt hvad man under det Navn lapper sammen, saa troer jeg mine egne Øine, at nu har vi Krig med *Tydsken* paa Liv og Død, saa nu maa det enten briste eller bære, og jeg haaber virkelig det skal begge Dele: briste for *Tydsken* og bære for *Dansken* i *Danmark*. Og naar dette kun skeer, naar *Danskheden* kun vinder en afgjørende Seier over *Tydskheden*, ingenlunde blot i Hertugdømmet *Slesvig*, men først og sidst i *Kongeriget Danmark*, da veed jeg, at hverken de *Danske Damer* eller det *Danske Folk* vil bryde sig synderlig om hvad man enten skriger eller skriver paa hin Side *Eideren*, men aabenbare den *Danske Fædernelands-Kiærlighed* i hele sin Glands, ved en *Dansk*, altsaa folkelig og hjertelig, varm og frugtbar, solskiær Oplysning! Det løse Rygte, om at det *Danske Folk* engang gik fra sig selv af Kiærlighed til *Tydsken*, skal da afløses af den ligesaa sandfærdige som glædelige Tidende, at det *Danske Folk* blev sig selv klarlig bevidst i sin mageløse *Fædernelands-Kiærlighed*, og vore egne Skjalde, haaber jeg, vil da sætte en "*Dansk Prinds Amlet*" sammen, der endog stikker den *Engelske!*

Den Danske Grønning.

- 1 **D**er kom en Skjald til Nordens *sidste* Helt,
Til *Olav Tryggesøn* ved *Nidarosen*,
Han kom fra Marken her ved Sund og Belt,
Og i sin Harpe bar han *Kæmpe-Rosen*,
Sit eget *Livsllys* bar han og dernæst,
Og kaldte tankedru sig *Norne-Giæst!*
- 2 Om ham er Sagnet langt og dybt og snildt,
Og Tal slet ingen veed paa Skjaldens Dage,
Hans Haar var hvidt som Snee, hans Aasyn mildt,
Som Høstens Soel, naar den sig seer tilbage,

- Og smiler blidt vemodig ad den Kant,
Hvor alle Vaarens Blomster smaa forsvandt!
- 3 Lad andre synge om alt hvad han saae,
I Lag og Ledtog med de største Helte,
Hvis Skjolde blinked over Bølgen blaa,
Hvis Sværdeklang til *Odin* Størværk meldte!
Jeg synger her om *Skjaldens Vugge* kun
Paa Gængerne i *Danmarks grønne Lund*.
- 4 Den Vugge, skøn som Dannekvindens Skiød,
Den gaaer endnu, skiøndt Heltene uddøde,
Og yndig bøier sig end Rosen rød
445Derover, med Kiærminden godt i Grøde;
Her end er *Skjaldes* bedste Voxested,
De skyde op som Piil ved Bækkens Bredd!
- 5 Ja, *Danmarks Grønning*, meer end Blomster værd!
Du lignes skal ved Grønningen i Ørken,
Med Kilder tolv og sytti Palmetræ'r,
Og immer grødefuld, trods Sommer-Tørken;
Thi Frostens selv, som giæster Danevang,
Den vorder klingrende i Svanesang!
- 6 Det volder alt vort søde *Kvindekjøn*,
Det røber alt vort *Modersmaal* det skønne,
Det har sin Rod hos Sangersken iløn,
Som mindes *Gudhjem* end, det immergrønne,
Det har sin Grund, som alt hvad Hjertet veed,
I Dybet af vor *Moders* Kiærlighed!
- 7 Saalænge derfor *Moderhjertet* slaaer,
Saalænge *Freias* gyldne Taarer falde,
Saalænge grønnes alt, som Bøg i Vaar,
Saalænge vugges her de bedste Skjalde,
De hjertegrebne, som paa Eng og lis
Med Fyr og Flamme synge Hjertets Priis!
-

Agnete.

- 1 "**A**gnete, hun stander paa Høielofts-Bro,
Saa kom der en Havmand og fik hendes Tro.
Haa, haa, haa!
Saa kom der en Havmand og fik hendes Tro.
- 2 Han stopped hendes Øren, han stopped hendes Mund,
Saa tog han hende med sig til Havsens Bund.
Haa, haa, haa,
Saa tog han hende med sig til Havsens Bund.
- 3 Hun var med den Havmand paa niende Aar,
Hun fødte ham Sønnerne syv i hans Gaard.
Haa, haa, haa,
Hun fødte ham Sønnerne syv i hans Gaard.
- 4 *Agnete*, hun laae over Vuggen og sang,
Da hørde hun *Engelands Klokker*, de klang.
Haa, haa, haa,
Da hørde hun *Engelands Klokker*, de klang.
- 5 For Havmanden ganger Agnete at staae,

Saa gjerne nu vilde i Kirke jeg gaae.
Haa, haa, haa,
Saa gjerne nu vilde i Kirke jeg gaae.”

- 6 447Hvad er det for Toner? hvad har de i Giem?
Hvor kommer de fra og hvor tyer de hjem?
Haa, haa, haa,
Hvor kommer de fra og hvor tyer de hjem?
- 7 De kommer fra *Norden*, og tyer derhen,
De spaaer om at *Anglerne* kommer igien.
Haa, haa, haa,
De spaaer om at *Anglerne* kommer igjen.
- 8 Med *Vælsken* i Øre og *Vælsken* i Mund,
Sank *Anglernes Hjerter* til *Nordsøens Bund*.
Haa, haa, haa,
Sank *Anglernes Hjerter* til *Nordsøens Bund*.
- 9 Men op dukker *Hjertet* af *Bølgerne* blaa,
Naar *Engelands Klokker* i *Dannemark* gaae.
Haa, haa, haa,
Naar *Engelands Klokker* i *Dannemark* gaae.
- 10 Vi støber nu paa dem, det bedste vi kan,
Saa høres de maae i den dybeste Strand.
Haa, haa, haa,
Saa høres de maae i den dybeste Strand.
- 11 De ringe til Kirke, hvor *Hjertedyb* bad,
De ringe til Kirke, hvor *Høiaanden* kvad.
Haa, haa, haa,
De ringe til Kirke, hvor *Høiaanden* kvad.
- 12 448Der finder *Agnete* sin Moder endnu,
Der kommer hun kiærlig sin Vugge ihu.
Haa, haa, haa,
Der kommer hun kiærlig sin Vugge ihu.
- 13 Og alle *Smaabilleder* vender sig om,
Alt vender tilbage til hvorfra det kom.
Haa, haa, haa,
Alt vender tilbage til hvorfra det kom.
- 14 Da synger vor Moder: velmødt! velmødt,
Nu sandes mit Omkvæd: vel seent men sødt.
Haa, haa, haa,
Nu sandes mit Omkvæd: vel seent, men sødt!
- 15 *Agnete*, hun stander paa *Høielofts-Bro*,
Nu *Havmanden* hende skal lade i Ro.
Haa, haa, haa,
Nu *Havmanden* hende skal lade i Ro.
- 16 Saa dybt da, som *Hjertet* i *Moderens Bryst*,
Saa høit gaae og *Datterens Tanker* med Lyst!
Haa, haa, haa,
Saa høit gaae og *Datterens Tanker* med Lyst!